РЕЗЮМЕТА НА НАУЧНИТЕ ТРУДОВЕ
НА ТАНЯ ПАСКАЛЕВА СТОЙЧЕВА, ДМ

за участие в конкурс за „Доцент“ по научна специалност „Управление на здравните грижи“, в област на висше образование 7. Здравеопазване и спорт, професионално направление 7.4. Обществено здраве, обявен от Тракийски университет (ДВ бр. 12/11.02.2020)

I. Монографии

Паскалева Т., Актуални аспекти на съвременните гериатрични грижи, Издателска къща „АБ“ ЕООД, Стара Загора, 2020, 119 стр., ISBN 978-954-652-035-7

Профилактиката на преждевременното стареене и повишаване продължителността на активния живот са глобални стратегически задачи на съвременната превантивна геронтология.

Медико-социалните проблеми на преждевременното стареене са многофакторно обусловени. В тази връзка изследователите са единодушни, че профилактиката на ускореното стареене трябва да започне в най-ранните етапи на онтогенезата и да бъде насочена към медицински контрол на рисковите фактори и предприемане на своевременни коригиращи действия при девитализиран начин на живот.

Проведеното изследване на рисковата констелация за здравето на възрастните и стари хора позволи да се очертаят основните проблемни области. Анализът на индивидуалния рисков профил показва наличие на елементи с обективни здравни рискове. Голяма част от установените рискови фактори са модифицируеми и чрез своевременни, ефективни профилактични дейности могат да бъдат предотвратени.

Установи се ниска активност, свързана с участието на възрастните хора в ежегодните профилактични дейности. Здравната профилактика като отговор на здравната грамотност е недобре използвана, предлагана медицинска дейност, която е основополагаща и най-значима за постигане на добро здраве, предпазване от заболявания и ускорено стареене. Налице е несъответствие между убежденията и здравното поведение, а това потвърждава значими проблеми свързани с организацията на профилактичната дейност, както и липсата на здравна мотивация, неглижиране на профилактиката, пасивност и небрежно отношение.

В хода на проучването бяха представени подходи и възможности за профилактика на преждевременното стареене и насоки в развитието на съвременните гериатричните здравни грижи. Предложен е образователен модел за оптимизиране на здравните грижи на бъдещите медицински сестри за профилактиката на ускореното стареене като възможност за разширяване на професионалните им компетенциите. На

това основание в учебния план на специалност „Медицинска сестра“ във Филиал Хасково на Тракийски университет е внедрена избираема учебна дисциплина „Здравни грижи и профилактика на преждевременното стареене“.

Съвременният темп на динамични промени непрекъснато трансформира здравната ни система. С всяка изминала година и сестринските грижи претърпяват промени под силното влияние на обществените потребности. Това неизбежно налага различен фокус и в обучението на медицинските сестри.

XXI век ще бъде век на здравните грижи, защото динамичното стареене на най-голямата кохорта от българското население драстично променя периметъра на здравното обслужване. Хората ще живеят дълго, но силното и жизнено бъдеще предполага възрастните хора да имат добро качество на живот.

Надяваме се, че предложеният монографичен труд представящ актуалните аспекти на съвременните гериатрични здравни грижи ще допринесе за оптимизиране подготовката на студентите и подобряване качеството на здравните грижи за възрастни и стари хора.

Със сигурност за нас настоящата монография остава с отворен финал, като възможност и в бъдеще да продължим проучванията по един от най-значимите проблеми на съвремието ни - гериатричните грижи.

Торньова Б., Т. Паскалева, М. Мавров Последипломная подготовка медицинских специалистов в сфере здравоохранения. Monografia wieloautorska „Indywidualistyczny I wspòlnotowy obrsz kształycenia dorosłych w świecie. Teraźniejszość I perspektywy”, Siedlce, Poland, PL, ISBN 978-83-62160-39-6, 2018:389-397

Abstract: Postgraduate training is due to the dynamics of social development and the ongoing changes in educational goals. This is the reason for constant improvement and updating of the medical specialists' training. The main mission of continuing education is to build, expand, refine and adapt basic education and vocational training and basic skills.

The purpose of this paper is to investigate and analyze the satisfaction of medical professionals from their participation in a pedagogical training course, for students and specialists in the health care system.

MATERIAL AND METHODS: The subject of the study is 186 medical specialists, with various medical specialties, participating in the pedagogical courses, organized by the Faculty of Public Health at the Medical University-Plovdiv. The survey was conducted between 2015 and 2018, with complete anonymity and after the course. The following methods were used to collect, analyze and evaluate the results: An individual anonymous poll; Free interview. In the computerized processing of the collected database, SPSS version 13 and Microsoft Excel were used.

Results and Discussion: The research has shown ,that the success of the learning activity depends on a number of subjective and objective factors, related to the personality of the lecturer and course participants. A positive attitude towards education is an important prerequisite for positive results and an increase in the motivation of the participants. The analysis of the survey data shows that the leading motif in determining the attitude towards the topics studied in the course, is their importance for the future pedagogical activity of the students.

Conclusions

1. The conducted study proves the necessity of conducting the pedagogical course for the lecturers at the Medical University, teaching students and specialists.
2. To achieve success in training strong internal motivation, need for improvement and acquisition of new pedagogical knowledge and skills are needed.
3. Medical specialists and heads of departments, and the public at targe are interested in post-graduate training of medical professionals. This is the way to meet the chatlenges of modern medical education and healthcare.

Keywords: post - graduate training, medical specialists, public health sphere

Драгушева С., П. Петлешкова, Т. Паскалева., Факторы, влияющие на профессиональное формирование медицинских сестёр-стажёров /исследование экспертов/, Monografia wieloautorska, Siedlce, Poland, PL ISBN 978-83-62160-39-6, 2019, 79-89

Abstract: Involvement of future nurses in various activities during the pre-graduation traineeship creates the opportunity for students to build self-consciousness, to develop moral convictions and to form habits in order to express the formed qualities and competencies. An important characteristic of the pre-graduation traineeship is that the teacher's role is dropped and the role of the mentor is reinforced.

The purpose of the study is to establish the opinion of health care experts on the effectiveness of pre-graduation traineeship and the factors affecting the professional formation of trainee-nurses.

The survey was conducted in the period 2016–2017 and included 33 lecturers, who are experts, as well, from the Nursing specialty from different universities. Distribution of the experts at the educational institution: MU-Plovdiv-PHO, Trakia University-Stara Zagora-Faculty of Medicine; Trakia University – Affiliate Haskovo; University "Prof. Dr. Assen Zlatarov"– Burgas.

Results and Discussion: Good theoretical and practical training of students throughout the education plays a fundamental role in the professional formation of future nurses.

Торньова Б., Т. Паскалева., Детерминанты продолжающегося обучения медицинских специалистов, Monografia wieloautorska, Siedlce, Poland, PL ISBN 978-83-62160-39-6, 2019, 111-121

Abstract: The main mission of continuing education is to build on, expand, refine and adapt basic educational and vocational training and basic skills. And the best training of health professionals is no longer able to provide such a large resource and ensure the validity of the preparation until the end of their professional career. In order to be adequate to the novelties arising from socio-economic changes and health care reform, they must constantly enrich and develop their knowledge and skills.

The purpose of this development is to examine and analyse the determinants of the continuing training of healthcare professionals.

Material and methods: the subject of research is two target groups – 220 working medical professionals, with various medical specialties and 110 students – future medical professionals. Sociological and statistical methods were used for processing the collected data.

The results: Analysis of the results related to the interest of students and medical professionals to continuing education showed a significant higher percentage of students who are interested in all opportunities for training – 54.38% compared to medical specialists - 43.63%. In both groups of respondents have a strong opinion on the high applicability of new technologies in medical work (respectively 73.82% of medical specialists and 69.05% of the students). Thestudy shows that among the group of students priority needs are the increase of professional competencies in the professional field and the opportunities for acquiring a higher degree of education. The workshops, or other forms of continuing education, in the last two years have expressed a relatively high satisfaction of the lecturers, the topic and the content of the training, and the mode of content.

Conclusions: Strong internal motivation is a prerequisite for success in learning. This means that medical professionals prompted by deep inner understanding of the need for improvement, self-development, learning new skills and competences are more likely to achieve satisfaction from training than those who are subject to extrinsic motivation (money, power, career). According to the respondents continuing education is more a condition for raising the professional confidence and authority, but does not lead to job security position or appointment to a higher position in the hierarchy, and to increase salaries.

Keywords: determinants, continuing education, medical professionals

II. Публикации и доклади, публикувани в научни издания, реферирани и индексирани в световноизвестни бази данни с научна информация

Paskaleva T., B. Tornyova, D. Shopov, Professional status of men in nursing, "Journal of IMAB", ISSN 1312 773X, 2020, vol.26, issue 1, 3029-3033

Резюме: Съвременният имидж на професията „медицинска сестра" във висока степен зависи от общественото мнение и нагласи. Новото време, налага нова концепция и нова визия за тази професия, която да не е подвластна на стереотипите и предразсъдъците, основани на полов признак.

Цел: Да се проучи и анализира нагласата и отношението на обществото към мъжете практикуващи професията „медицинска сестра" и да се проучи мотивацията и професионалната удовлетвореността на мъжете, практикуващи тази професия.

Материали и методи: Проведено е анонимно анкетно проучване сред две групи респонденти: 112 лица, от различни възрастови групи и 25 мъже обучаващи се и практикуващи професията „медицинска сестра". Изследването е проведено през периода февруари-март 2019г. Събраната първична информация е въведена и обработена със статистическия пакет SPSS Statistics 16.0.

Резултати: Анализът на данните от канидатстудентски прием в два университета за пет поредни години, показва недостатъчен интерес от страна на мъжете към професията „медицинска сестра". Като основни причини се изтъкват: на първо място името на професията – 47,3%, на второ място се посочва ниското заплащане – 42,9% и на трето – стереотипите и феминистките нагласи на обществото към тази професия – 9,8%.

Заключение: От анализа на литературните източници става ясно, че мъжете имат дълга и значителна връзка в осигуряването на здравни грижи, но в исторически план това е слабо документирано. Във времето този феномен претърпява своята метаморфоза под въздействието на различни фактори. За да дойде моментът, когато в еднополовия женски характер на професията „медицинска сестра" да бъде отредено достойно място и на мъжете.

Ключови думи: професионален статус, мъже, медицински сестри

Stoeva T., D. Shopov, B. Borisova, V. Mihaylova, T. Paskaleva, B. Tornyova, Interdependence between professional motivation and satisfaction of the nursing staff. "Journal of IMAB", ISSN 1312 773X, 2019, vol. 25, issue 3, 2659-2662

Abstract: Motivation is a complex mental process that in its dynamics represents a specific cycle - a motivational cycle. It combines three basic elements: needs, motives and satisfaction. In the present article, data from a specific empirical study analyzes the correlation between professional motives and the satisfaction of nurses working in a hospital station. It is found that satisfaction is clearly dependent on the motivation to choose a profession and the organization of nursing work. At the same time, satisfaction reverses the level of professional motivation of the nurses and the overall psychic climate in the nursing team.
Keywords: motivation, satisfaction, motivation cycle, profession selection, nursing staff turnover

Paskaleva T., B. Tornyova, S. Dragusheva, P. Petleshkova, Modifiable risk factors for premature aging., Journal of Medical Sciences Biomedical Research, ISSN 0970-938X 2019; 30 (3): 426-431

Abstract: In the present stage of knowledge and scientific development, the role played by a wide cluster of factors in accelerated ageing has been proved. Furthermore, it is possible to modify most of them. Aim: The aim of this study is the research and analysis of the major modifiable risk factors for premature ageing. Materials and methods: A direct individual anonymous survey of 340 elderly and old people (65 and over) has been conducted. Results and discussion: The analysis of the social status and health condition as a self-assessment of the respondents proves polymorbidity greatly provoked, most often by the social environment risk factors. The relative share of cardiovascular and cerebrovascular diseases is the highest. The elderly suffer from two, three and even more diseases and conditions. It is necessary to develop guidelines for the prevention of accelerated ageing on the basis of complete and accurate information on the risk factors. Conclusion: The analysis of the behavioural risk factors shows the presence of elements of objective health risks. A substantial part of the identified risk factors are subject to modification, and even to prevention provided prompt modern and efficient prophylactic actions are taken.
Keywords: Risk factors, Premature/accelerated ageing

Paskaleva T., B. Tornyova, S. Dragusheva, P. Petleshkova, Survey and analysis of the prophylactic and medical activity of the elderly and the old people, International Journal of Medical Sciences Biomedical Research ISSN 0970-938X, 2019; 30 (3):432-437

Abstract: Health prophylaxis is a strategic priority in every health care system. This research aims at surveying the prophylactic and medical activity of the elderly and the old. An anonymous survey of 340 people aged 60 and over

was conducted in "Haskovo Hospital" for a period of one year. The collected data provide grounds for concluding that health prophylaxis as a direct reflection of health education, and health awareness is not adequately utilized or offered medical activity, which is fundamental to achieving better health, preventing diseases and premature ageing. The percentage of elderly and old people who go through regular preventive medical check-ups is highly unsatisfactory. This puts forward significant problems connected with the organization of prophylaxis, the lack of health motivation, negligence towards prophylaxis, passive and irresponsible attitude.

Keywords: Health prophylaxis, Prophylactic activities, The elderly and the old

Paskaleva T., Zh. Tencheva, K. Kostov, Safety at the nurse's work with cytostatics – analysis and assessment of the problem, Trakia Journal of Sciences, 2015, ISSN 1313-3551 (online), Vol. 13, Suppl. 2, pp 208-212

Резюме: За осигуряване на добро качество на здравните грижи, от съществено значение е медицинските сестри да осъществяват дейностите си в безопасни и здравословни условия на труд. Факт е, че работата им е свързана с прякото въздействие на широк набор от рискови за здравето фактори (биологични, физически, химически, психосоциални и др.), които влияят в значителна степен върху на динамиката на професионалните заболявания.

Направеното анкетно проучване дава представа за условията на безопасност на болничната среда и оценка на нивото на знания и умения на медицинските сестри, за спазване на мерките за безопасност при работа с цитостатици. Тази група лекарствени средства намира широко приложение при лечението на редица малигнени заболявания, но различните активни вещества оказват токсични и неблагоприятни въздействия върху работещите с тях. Това изисква адекватна оценка на риска, организиране на безопасна среда и прилагане от медицинския персонал на мерки за лична безопасност.

Ключови думи: предпазни средства, безопасност, медицински сестри, цитостатици

Paskaleva T., Zh. Tencheva, K. Kostov, Ageism – analysis of the problem in the context of the healthcare, Trakia Journal of Sciences, ISSN 1313-3551 (online), 2015, Vol. 13, Suppl. 2, pp 226-231

Резюме: Стареенето, като етап от живота на човека се свързва с редица специфични проблеми, произтичащи от естествените промени във физическото, психическото, социалното и икономическо състояние. През последните години въпросът за възрастовата дискриминация става все

по-актуален, значим и бариера за формиране на толерантно обществено пространство.
Феноменът „ейджизъм“ поставя своите предизвикателства и пред съвременното образование, като изисква задълбочено проучване и прилагане на възможности за преодоляването му чрез адекватни образователни програми и модели.
Целта на настоящото изследване е да се проучат нагласите и стереотипите в отношенията на студентите към възрастните хора. В проведеното анкетно проучване участваха 70 студенти от специалност „Медицинска сестра“ на Филиал Хасково при Тракийски университет.
Резултатите от това проучване ни дават основание в етапа на обучение на студентите да се приложат разнообразни интерактивни техники и подходи, които представят позитивни ролеви модели на остаряване и формират нов тип нагласи към възрастното поколение.
Ключови думи: ейджизъм, възрастова дискриминация, възрастни хора, студенти, здравни грижи

Nikolova M., S. Mladenova, D. Boyadzhiev, T. Paskaleva - Changes in body composition and skeletal robustness in 7-17 years-old children and adolescents from Plovdiv, Bulgaria, Anthropological Researches and Studies, ISSN 2360-3445, Journal №9 (2019), 41-53

Abstract: Objectives. Overweight and obesity among children and adolescents represent a global epidemic problem that leads to a number of socially serious diseases among grown-ups. The purpose of this study is to assess the changes that have occurred for a 10-year period of time in body composition and skeletal robustness of children and adolescents.
Material and methods. 2094 healthy children and adolescents aged 7-17 from the town of Plovdiv were examined in 2008/2009. The results were compared with identical ones referring to healthy 7-17 year-old children and adolescents from Plovdiv, who were examined in 1998-1999. For each person height, weight, elbow breadth, subscapular and triceps skinfolds were measured using anthropometric methods. On this basis, calculations of the body mass index, the fat free mass index, the fat mass index, percentage of body fat and the Frame- Index of each child were made. The data were processed by SPSS 20.0 software.
Results. The children from this survey are slightly taller and heavier, with the values of BMI and a significantly lower percentage of body fat tending to increase. During the 10 years period of survey, the Frame has decreased significantly in almost all age groups, except 11 and 16-year-old boys and 17-year-old girls from the previous study. Skeletal robustness has not decreased in any percentile groups: the 90 and 97 percentile values are higher among children nowadays, and the values of the 10th and 3rd percentile of the index are lower. The ten-year variations in the values of 10th percentile correspond

to lower skeletal robustness from 2 to 15.7% for boys and from 7 to 18% for girls. There are no significant correlations between skeletal robustness and BMI, as well as between skeletal robustness and percentage of body fat.
Conclusions. While growing, contemporary children accumulate more fat-free body mass per unit of height, whereas their peers a decade ago – more fat tissue per unit of height. The increase in the percentage of overweight and the decrease in skeletal robustness of contemporary children and adolescents from Plovdiv were caused, entirely or partially, by reduced physical activity.
Keywords: body composition, skeletal robustness, changes, school children.

III. Публикации и доклади, публикувани в нереферирани списания с научно рецензиране или публикувани в редактирани колективни томове

Паскалева Т., М. Визева, Преждевременно стареене – предизвикателства и отговорности на медицинските специалисти, Сборник - Предизвикателството стареене на населението: тенденции, последици, политики, ISBN 978-619-190-141-8, София, 2019: 168-178

Резюме: Профилактика на преждевременното стареене е стратегическа задача на съвременната медицина и здравеопазване. Днес повече от всякога медицинските специалисти са изправени пред предизвикателството свързано с осигуряване на гериатрични грижи за възрастната популация, която се разраства с безпрецедентна скорост.
Целта на настоящото изследване е да се проучи ролята и мястото на медицинската сестра при профилактиката преждевременното стареене. Проведена е анонимна анкетна сред 32 преподаватели – експерти. Според експертната оценка ролята и мястото на медицинската сестра при профилактиката на преждевременното стареене е в няколко основни направления: при обучението на пациента - единодушни са всички, при корекционни дейности във връзка със стила и начина на живот – 75% и при диагностициране на рисково поведение - 65,6%.
Ключови думи: преждевременно стареене, отговорности, медицински сестри

Визев К., М. Визева, С. Визев, Т. Паскалева, Настъпващи глобални промени сред човешкото общество в процеса на остаряване на населението, Предизвикателството стареене на населението: тенденции, последици, политики, ISBN 978-619-190-141-8, София 2019: 42-56

Abstract: The recent changes in social and economic spheres of the country have led to the emergence of new conditions and trends, shaping new

migration processes qmong the population. The global and demographic processes that haye occurred in human society during the last decades - increase of nominal and relative share of the older people and the elderly are is in many respects a positive fact as it implies a decrease in overall mortality. Consequently examined are some of the basic socio-geriatric economical problems related to chronical patholog,t, as well as the necessity of special care of ill individuals. Keywords: aging, risk factors, late ontogenesis, older people, social economical status.

Paskaleva T., B. Torniyova, M. Vizeva , D. Shopov, Research and analysis of the health status of elderly people, ARTTE, ISSN 1314-8788 (print), ISSN 1314-8796 (online), Vol. 7, No. 1, 2019, 73-78

Резюме: Старостта е ясно идентифицируем времеви и житейски отрязък, който се асоциира с редица медико-социални проблеми, които в голяма степен са свързани с промените настъпващи в организма на тази възраст. Наред с проблемите, дължащи се на инволютивните процеси и функционалните особености, не са за подценяване и тези свързани със заболеваемостта.
Цел: Да се проучи и анализира здравното състояние на възрастните и стари хора.
Материали и методи - Проведена е пряка индивидуална анонимна анкета сред възрастни и стари хора на възраст на/над 60 годишна възраст, на случаен принцип, в периода м. април 2016 до м. февруари 2018г.
Резултати: Анализът на здравния статус на възрастните хора показва многообразна патология - най-висок е относителния дял на сърдечно-съдовите заболявания. Характерна особеност на патологията при възрастните хора е нейната множественост- 49% са посочили две и три заболявания. Жените имат по-често три и повече заболявания, а при мъжете е по-голям процента без заболявания. Градското население е с по-голям среден брой заболявания и по-често страдат от хронични заболявания. 65,2% от анкетираните с по-ниски доходи (до 150 лв.) са диспансеризирани по повод на хронично заболяване. Най-голям е относителния дял на анкетираните, които оценяват здравословното си състояние като задоволително – 49,1%.
Ключови думи: анализ, възрастни хора, здравно състояние

Стоева Т., Д. Шопов, Т. Паскалева, Б. Торньова, Професията медицинска сестра – минало, настояще, сп. Сестринско дело, ISSN 1310-7496, 2019/1, с. 20-26

Резюме: Съществен проблем, пред който са изправени здравните системи в световен мащаб, е недостигът на медицински специалисти.

България, както повечето страни в света, се намира в критичен период по отношение на осигуреността с медицински сестри. Проблемът с текучеството у нас е особено актуален в съвременните условия поради засилващата се тенденция към постоянно намаляване на броя на медицинските сестри в страната. Професията губи своята привлекателност, нараства броят на желаещите да се реализират професионално извън пределите на страната. Целта на настоящата статия е чрез обзорно проучване на динамиката на демографските процеси в обществото в България, разгледано в статистически обособени региони, да се проследят тенденциите в кадровата политика и обезпечеността със специалисти по здравни грижи, конкретно – медицински сестри. Установяват се: демографски срив с намаляване броя на населението и застаряването му, различен социално-икономически статус в разгледаните статистически обособени региони, намаляване броя на медицинските сестри; установяват се диспропорции в осигуреността с медицински сестри по области и региони, пораждащи неравенства в достъпа до медицинска помощ. Коментират се част от причините, поради които медицинските сестри емигрират в чужбина.
Ключови думи: демографски статус, население, здравни грижи, медицинска сестра

Dragusheva S., P. Petleshkova, T. Paskaleva, Pedagogical competence of mentors during the pre-graduation traineeship of future nurses, KNOWLEDGE. International Journal Scientific papers, ISSN 2545 - 4439 (for printed version), ISSN 1857-923X (for e- version), 2019; V31.4, 1131-1134

Abstract: Modern European systems of education and training in the field of healthcare are designed to train competent professionals able to provide high quality healthcare to society, and also motivated to continue improving their education and training. The job of he registered nurse requires high professionalism and participation in continuous post-graduate training and courses so that nurses can maintain a high level of competence. The mentor of future nurses has to be able to identify the different levels of acquired knowledge, skills and competences in trainees.
Aim: The aim of this study is to establish the pedagogical competence of mentors and their readiness and preparation to participate in the process of training and education during the pre-graduation traineeship of the future registered nurse. Methods and subjects: In order to research the opinion of mentors of their own pedagogical competence and skills to participate in the training process during pre-graduation traineeship of the trainee-nurses assigned to them, we surveyed mentors at the following university hospitals – 'St.George' University Hospital, Plovdiv, MPHAL AD Haskovo, 'Dr. At. Dafovski' MPHAT Kardzhali, University Hospital – Stara Zagora. Findings and discussion:

The questionnaire included questions to the mentors for the purpose of establishing their opinion ofthe required pedagogical competences and the need of further training of the mentors, and, if such need is established, the topics that should be covered. Further training of mentors shall facilitate a better quality training process during pre-graduationtraineeships. By mastering pedagogical and methodological skills for working with trainees, mentors will be able to participate more fully and productively in the practical training of the students. Conclusion: The high competence of the mentor comprises skills to communicate efficiently and demonstrate a kind and positive attitude to students and patients, and gain their confidence. Keywords: mentors, trainee-nurses, pre-graduation training.

Драгушева С., П. Петлешкова, Т. Паскалева, Б. Торньова., Професионалните взаимоотношения между наставници и стажант-медицински сестри – предпоставка за успешното провеждане на преддипломния стаж Сп. „Управление и образование“, ISSN 13126121, 2019; 245-248

Abstract: The professional competence of the nurses is not only expressed by knowledge, skills and discipline for carrying out certain activities, but also by their professional-significant skills. The purpose of the research is to explore the professional relations between the mentor and the trainee nurses – precondition for successful implementation of the pre-graduation traineeship. We have investigated the mentors' opinion from the university hospitals: "St. George" University Hospital, Plovdiv; Multi-profile Hospital, Haskovo; "Dr. A. Dafovski" Hospital in Kardzali and the opinion of the trainee nurses studying at Medical University of Plovdiv; "Trakia" University of Stara Zagora; "Trakia" University of Stara Zagora, Haskovo Branch and "Prof. Dr. Asen Zlatarov" University in Burgas. The unanimous opinion of the trainee nurses, whose took part in the research, is that the mentor has a significant role in their professional elaboration and in the effectiveness of the pre-graduation traineeship. Key words: mentors, trainee nurses, pre-graduation traineeship

Paskaleva T., Establishing Nursing Consciousness in Nursing Education, Bursa 2019, 44-50.

Abstract: Considerable place in the educational process and training of the nurses is occupied by the formation of consciousness and self-consciousness in the students regarding their ethical behaviour, in accordance with the cultural differences of the patients. This is achieved not only with the help of forming practical skills, but also with skills connected to effective therapeutic interaction, which lies in the basis of the communicative competence.

The purpose of the present research is to study the level of the communicative competence of the students from the specialty" Nurse". The research has been conducted through the academic 2018/2019. The objects of the research were students from the specialty "Nurse" of the Branch Haskovo of the Trakia University. There were applied the following instruments to diagnose the level of the communicative consciousness: ,,Diagnostics of the emotional barriers in the interpersonal communication", ,,Diagnostics of the level of the empathic capacity ". Amongst the l't year students were ascertained higher levels of emotions that obstruct and complicate communication. In the end of the education with most of the students from 4th year dominate good emotional stability. From all the researched students, more than half show high levels of empathy. The contemporary requirements give significant place of the social interaction and communication in a multicultural environment. The complexes of skills impose adequate actions, adaptivity and flexibility in a wide variety of situations that are on a daily basis in the medical practice.

Keywords: communicative competence, education, student, nurses

Драгушева С., П. Петлешкова, Т. Паскалева, А. Катърджиева, Н. Маринова – Организационно-педагогически условия и фактори на преддипломния стаж за формиране на професионална компетентност у бъдещите медицински сестри. Сп. „Управление и образование“ 2018;14(5): 169-174, ISSN 13126121 (индексирано във вторична база данни–EBSCO)

Abstract: The pre-graduation traineeship is fundamental organization form of the practical education in the Medical University. It is an important part of the general preparation of the students. The inclusion of future nurses in different types of activities during the traineeship creates the opportunity to build professional self-awareness, skills and habits to express the qualities and competencies.

The purpose of the research is to explore and analyze the organizational and pedagogical conditions and factors of the pre-graduation internship for the formation of professional competence in the future nurses.

The study was carried out by trainee nurses and experts from the Medical University of Plovdiv, Thracian University - St. Zagora affiliated in Haskovo, University "Prof. Dr. AssenZlatarov "- Burgas

According to the respondents, it is logical that the pre-graduate internship is an educational form that great-ly contributes for adaptation to the profession. Other indicators of the organizational and pedagogical condi-tions during the pre-graduate traineeship are the duration of the traineeship and the allocation of the tuition hours by sectors / clinics or wards. An important tool for control and evaluation of the pre-graduation train-eeship in organizational-pedagogical aspect is also the Trainee's Diary.

Key words: nurses, skills/qualities,competence, organizational-pedagogical conditions.

Paskaleva T., Vanya Marinova-Georgieva, Dilyana Stoilova „A study of problems related to taking of medicaments in adults and old people“, Collection scientific works, ISSN 1314-4669, 2018, Yambol, 259-265

Резюме: Употребата на лекарства при възрастни и стари хора има специфични характеристики, които ги разграничават като уязвима и високорискова група от гледна точка на неблагоприятните и странични ефекти.
Цел: Проучване на проблемите, свързани с приема на лекарства при възрастни и стари хора.
Материали и методи: През март 2018 г. е проведено анонимно проучване с участието на 87 лица на случаен принцип от община Хасково.
Резултати и дискусия: Според проучването, 25% от анкетираните приемат три медикамента на ден, 31% от четири до шест и повече от шест лекарства на ден. Анализът на резултатите показва, че 36% от анкетираните приемат лекарства без рецепта. Самолечение се наблюдава по-често от жените. 15% от възрастните хора са прекратили предписаното им лечение. Причините които са посочили са: подобряване на общото състояние или лична преценка за липса на положителен ефект от приема на лекарства.
Изводи: С напредването на възрастта здравословните проблеми се засилват, което предопределя и приема повече лекарства. Приетите лекарства са значителни финансови разходи за много респонденти. Повече от една трета от анкетираните приемат лекарства без рецепта - най-често обезболяващи. В напреднала възраст, има все по-голяма нужда от помощ свързана с приема на медикаменти.
Ключови думи: възрастни и възрастни хора, лечение, медикаменти

Paskaleva T, Torniova B, Dragusheva S, Kostov K., The role of the familyand the family interaction on the health behavior of the elderly people. Thematic Congress Proceedings from the 10-th International Gerontological Congress - Aging and human rights, 18-19. May 2018, Sava Center - Belgrade, Serbia, ISBN 978-86-915731-6-4, p. 145-152

Резюме: С напредването на възрастта ролята на семейството, като незаменим източник на подкрепа и помощ в живота на възрастните хора, нараства осезателно. През последните години световната демографска панорама отчетливо демонстрира задълбочаващи се процеси на демографско застаряване, които са валидни и за нашата страна. Това

налага необходимостта от изследване на възможностите и ролята на семейството в живота на възрастните хора.
Цел: Да се проучи ролята на семейството и фамилната интеракция върху здравното поведение на възрастните хора.
Материали и методи: Изследването е базирано на резултатите от анонимно анкетно проучване, проведено през м. март – април 2017г. при 87 лица на възраст на и над 65 години**.**
Резултати: Болшинството от анкетираните оценяват комуникацията със семейството по здравни теми като умерено добра. 63% са посочили, че получават здравни съвети от семейството си. Най-често обсъжданите здравни теми са свързани с диета и хранене, прием на медикаменти и физическа активност.
Стареенето е ясно идентифицируем времеви и житейски отрязък, който се асоциира с редица медико-социални проблеми. Това извежда на преден план потребността от по-активно участие и ангажираност на семейството за преодоляването им. Ефективната фамилна интеракция и благоприятната семейна среда оказват положително въздействие и са предпоставка за пълноценен и удовлетворяващ живот на възрастните хора.
Ключови думи: семейство, здравно поведение, възрастни хора

Vizeva Maya, T. Paskaleva, Ethical aspects of the geriatric care in people with type 2 diabetes mellitus, Thematic Congress Proceedings from the 10-th International Gerontological Congress - Aging and human rights, 18-19. May 2018, Sava Center - Belgrade, Serbia, ISBN 978-86-915731-5-7, p. 274-279

Abstract: The contemporary complex demographic processes of aging Bulgarian population and these on global value, contribute to the pandemic spread of chronically-degenerative pathology of a mass nature, such as type 2 diabetes mellitus.
Diabetes and obesity are one of the priority medical and social problems facing modern societies. Its importance is also determined by the deep social health requirements of elderly people with poor quality of life.
Over the last decades, an in-depth discussion takes place on health care promotion of diabetes, highlighting the requirements of new approaches in prevention and management of this disease.
The rights issues of this large group of our population are specific and they can be additional to the common rights of citizens to protect their health. The legal guarantee and protection of the rights of the adults and elderly people, is an integral part of the protection of human rights.
The current study will presents the complex multicomponent approach for optimal care, prophylaxis and good quality of life in adults and elderly people with diabetes mellitus. The aim includes: enhancing the awareness and skills

of geriatric care professionals; training and support for the elderly people; provision of care planned and teamwork; coordinating the processes of geriatric health care in accordance with ethical requirements.
Key words: geriatric health care, diabetes mellitus, human rights

Паскалева Т., К. Костов, „Геронтотехнологиите - нова парадигма в гериатричните грижи“. Сборник „Наука и общество 2017“ на СУБ, Кърджали, 2017, 78-83, ISSN 1314-3425

Abstract: Health care for the elderly and improving their quality of life becoms a priority challenge for all countries where aging escapes unprecedented. Gerontotechnologies are innovative, modern solutions and a real chance to meet the growing needs of the elderly people, to improve the efficiency of home health care and to increase self-sufficiency at the stage of old age.
The aim of the study is to explore the main motives for integrating gerontotechnologies into health care and the attitudes of older people to them. It was used a direct, individual anonymous survey among 84 individuals aged 60* over the period March - May 20L7.
Results: The existing set of emerging innovative technologies offers the prospect of increased security, safety and physical assistance to improve the quality of life of the elderly and to master the peace of mind at home.
The gerontotechnologies in our country are not so popular at present, and because of the low standard of living, these technologies are still inaccessible. One positive step would be the possibility of expanding the knowledge in the field and the specific possibilities of heterogeneous gerontotechnical means.
Keywords: gerontotechnologies, elderly people, health care

Паскалева Т., З. Куршумова, „Информираност на възрастните хора за грип и ваксинопрофилактика“, Сборник, ISBN 978-954-338-141-8, Стара Загора, 2017, 351-356

Резюме: Няколко десетилетия ни делят от революционните постижения в борбата с инфекциозните заболявания, но те все още си остават значим медико-социален проблем за общественото здравеопазване. Всяка година през зимния сезон инфлуенца вирусът изостря сетивата ни в позиция на очакване и висока степен на тревожност. Грипът е заболяване с мащабно разпространение и се асоциира с компилация от усложнения и висока смъртност, особено сред високо рисковите групи, каквито са възрастните хора и хронично болните.
Целта на изследването е да се установи степента на информираност на възрастните хора за грип и нагласата им за ваксинопрофилактика.
Материали и методи: Изследването е базирано на резултатите от анонимно анкетно проучване, проведено през м. март – април 2017г. при 114 лица на възраст на и над 60 години.

Резултати: Нагласите на възрастните хора за редовна ежегодна противогрипна ваксинация са все още скептични. Изследването ни потвърди негативна тенденция в противогрипния ваксинален обхват. Познанията на болшинството от анкетираните относно грипа и възможностите за профилактика са недостатъчни и повърхностни. Тези резултати извеждат на преден план потребността от предоставяне на надеждна, достъпна и компетентна информация от медицински специалисти за методите за превенция и профилактика на грипа при хората от третата възраст.

Ключови думи: информираност, възрастни хора, грип, ваксинопрофилактика

Паскалева Т., „Геронтотехнологиите – бъдеща перспектива в полза на здравните грижи“ – Сборник, ISBN 978-954-338-141-8, Стара Загора, 2017, 356-360

Резюме: Иновациите в медицината за кратко време трансформираха цялата визия на човечеството. Това, което вчера се възприемаше като фантастика, днес вече е реалност. Настъпва нова ера, белязана от стремителната еволюция на технологиите, които заемат доминираща позиция във всички сфери на обществения живот, включително и в здравеопазването.

Целта на настоящото проучване е да представи възможностите на геронтотехнологиите за подобряване ефективността на здравните грижи и повишаване качеството на живот при възрастните хора.

Ключови думи: геронтотехнологии, възрастни хора, здравни грижи

Паскалева Т., Д. Иванова, А. Цеков, „Мобилните технологии предпочитано средство за достъп до информация и интерактивно обучение“. ICTTE, ISSN 1314-9474, Yambol, October, 2017, 436 – 443

Abstract: Through the years the education in the specialty “Healthcare” has undergone numerous transformations in order to reach the level of depth and exactness that it is at today. That must continue when it gets adapted to the development of the technologies and is able to use them optimally. In a lot of situations the figures and pictures in the educational materials on paper are not in the position to present the studied material visually. This disadvantage can be overcome when definite systems and organs of the human body are visualized through animations, images and a dynamic information band with text information at the scanning of the base image with a marker that the phone’s camera recognizes. In this way it becomes possible to present a greater amount of information visually while escaping the volume of the physical bearer. It gives the students the opportunity to gain access to information everywhere and at any time they need it, it is all several clicks

away and can be held in the pocket. Using mobile technologies in the training and education in “Healthcare” could also contribute to the students’ theoretical knowledge and make the searching and consigning information pleasure for the lecturers. The digital bearer will not completely replace the paper one, but has proved its advantages in the contemporary education. The application Aurasma gives the opportunity to develop models for interactive education and training. It is free and can be installed on any device that you choose.

Keywords: Aurasma, compatibility, speed, visual presentation.

Dragusheva S., B. Torniyova, T. Paskaleva - Socio-psychological conditions of the pre-graduation traineeship as a factor in the professional development of future nurses. KNOWLEDGE. International Journal Scientific papers, ISSN 254 - 4439 (for printed version), ISSN 1857-923X (for e- version), 2017; V19(4):1735-1740 Global Impact and Quality Factor 1.322

Abstract: The practical training of Nursing students ends with a pre-graduation traineeship which, according to the Unified State Requirements, is with a duration of 1600 hours. The organization and management of the pre-graduation traineeship require clearly defined and formulated objectives and tasks, expected results and opportunities for professional development of the future nurses. In this respect, the socio-psychological environment which is reflected in the relationships between the subjects of the pre-graduation traineeship is of great importance.

This study aims to determine and analyze the socio-psychological conditions and factors in the pre-graduation traineeship in view of the professional development of nursing students.

Material and methods: The opinions of two groups of respondents have been investigated: 106 mentors from the university hospitals: ‘St. George’ University Hospital , Plovdiv, Multi-profile Hospital, Haskovo, ‘Dr. A. Dafovski’ Hospital in Kardzhali, and 283 trainee-nurses studying at the Medical University of Plovdiv, and Trakia University of Stara Zagora.

Results: The findings from the survey show that 69% of the respondents are truly satisfied with the atmosphere in the medical team екип P<0,001(r= 0,85). To a great extent, this is connected with the opportunity for them to put their knowledge and skills into practice and to stand out P<0,001 (r=0,74) and to improve their skills P<0,001 (r=0,72). The better the socio-psychological environment, the greater the level of satisfaction of the trainee-nurses. A survey of the opinion of the students showed that not all students are happy with the attitude of their mentors to them. It was established that most mentors believed there was effective communication between them and their trainees – “yes” 58,70% and „mostly yes”-28,80%. According to 66,7% of the mentors, the most common factor disturbing the good relationships between them was the lack of interest on the part of the

student, followed by “lack of trust”- at 21.7%, and the lack of communication skills on the part of the student.
All participants in the survey shared the opinion that in order for both parties to enjoy successful relationships, each one of them had to be acquainted with their rights and responsibilities during the traineeship.
Conclusion: The conducted survey proved that a supportive, creative and positive psychological environment is of vital importance; trust and partnership between the subjects of the training, as well as among the students themselves; support, cooperation, motivated and active involvement of the students in the practical training, are of equal importance.
Key words: socio-psychological conditions, pre-graduation traineeship, Nursing students.

Недялкова А., Т. Паскалева, „Анализ на здравното състояние при оказване на спешна помощ за възрастни хора в гр. Хасково“, Сборник, ISBN 978-954-338-141-8, Стара Загора. 2017 г., 433-437

Резюме: С напредването на възрастта нивото на заболеваемост бележи възходяща градация. Следствие на това нараства нивото на потребление, както на първична медицинска, така и на стационарна помощ – обща и специализирана - сред групата на възрастните хора. Затова, днес повече от всякога, здравеопазването е изправено пред предизвикателството свързано с осигуряване на гериатрични грижи за възрастната популация, която се разраства с безпрецедентна скорост.
Цел на настоящото проучване е анализ на здравното състояние при оказване на спешна медицинска помощ за възрастни хора в гр. Хасково.
Материали и методи: Използван е документален метод – анализ на документи и набиране на първична информация от годишни отчети за 2015 и 2016 година на спешно отделение към МБАЛ-Хасково АД. Извършен е анализ на преминалите пациенти във възрастов диапазон на и над 60 години.
Изводи: Нараства делът на нуждаещите се възрастни и стари хора от спешна помощ в гр. Хасково. Водещи са заболяванията на органите на кръвообращението – хипертонична болест, мозъчен инфаркт, сърдечни аритмии, исхемична болест на сърцето и сърдечна недостатъчност. От всички възрастни пациенти, преминали през спешно отделение за 2016г., по-голям е броят на хоспитализираните случаи.
Ключови думи: възрастни хора, спешна медицинска помощ, здравно състояние

Паскалева Т., Възможности за приложение на система за оперативен контрол (Students response systems) в процеса на обучение на специалистите по здравни грижи, Сборник, ISBN: 978-954-305-441-1, Стара Загора, 2016, 207-210

Резюме: Съвременната реалност се променя с динамични темпове. Една от областите с видима динамична трансформация е образованието, което силно е повлияно от новите технологии. Неоспорим факт е, че за новото поколение студенти светът на модерните технологии е естествена среда в, която живеят всеки ден. Затова широката гама от технически средства в обучението са полезно е ефективно допълнение, а не заместител на традиционните средства. Настоящата разработка представя възможностите за приложение на Система за оперативен контрол, позната в световната образователна практика като Students Response Systems (SRS) в обучението на специалистите по здравни грижи. Една иновативна и високотехнологична система с дистанционни устройства за отговори, които дават на преподавателя нови възможности за оценка на ефективността при преподаване на отделните учебни дисциплини.
Ключови думи: система за оперативен контрол, обучение, специалисти

Торньова Б, Паскалева Т. Иновационни технологии в обучението на медицинските специалисти. Сп. „Управление и образование", ISSN: 13126121, 2015: 66-71

Abstract: In the recent years the higher education has been facing a serious challenge. To be provided adequate training of students, whose thinking, behavior, preferences and style of studying do not correspond in any ways with their teachers' ones, as well as with the elder students' ones. The practice reveals that the classic style of teaching, using traditional methods, starts to bore the students, who are active users of all new technological advances of the informational society. One approach to deal with the situation are the Interactive Presentational Systems (IPS), the use of which strengthens the interest of the trainees, stimulates them to actively participate in the study process and helps a better acquiring of the studied material. The Interactive Presentational System, also known as Interactive Board (IB), has a wide range of applications as a means of training in the higher educational schools.

Паскалева Т., Образователни решения от ново поколение в полза на обучението при специалистите по здравни грижи – сп. Варненски медицински форум, ISSN 1314-8338, т.4, 2015, приложение 3, 23-27

Резюме: Съвременните информационни и комуникационни технологии (ИКТ) предлагат широк набор от възможности за визуализация и

интерактивност в процеса на обучение, които напълно съответстват на възприятията, мисленето и стила на учене, характерен за дигиталното поколение студенти. Това са основателни аргументи и мотивационна основа за пренастройване на образователната среда и интегриране на новите технологии в нея.

В настоящия доклад е споделен опитът от работата с Интерактивна презентационна система (интерактивна дъска и документ камера) при обучението на студентите от специалност „Медицинска сестра“ във Филиал Хасково на Тракийски университет.

Интерактивната презентационна система (ИПС) с нейните многостранни възможности е едно допълнение към традиционните средства в обучението на студентите и полезен ресурс, чрез който значително се променя характерът на обучението - от статичен и пасивен, в динамичен и интерактивен. Дава възможности за атрактивно представяне на информацията и спомага да се реализират принципите на обучението - нагледност и достъпност.

Ключови думи: интерактивна дъска, документ камера, обучение, студенти

Torniova B., T. Paskaleva, “Didactic means in the training of healthcare specialists in the light of the contemporary educational paradigm”, ARTTE, ISSN 1314-8788 (print), ISSN 1314-8796 (online), Vol. 2, No. 4, 2014, 434-440

Резюме: Динамично протичащите процеси на глобализация поставят редица предизвикателства пред университетското образование. Те са свързани и с използваните форми, методи и средства за обучение на студентите, като фактор за ефективен образователен диалог. От преподавателите се очаква да направят учебния процес по-интересен, ефективен, с бърза обратна връзка и добра визуализация. Това може да се постигне чрез използване на подходящите форми, методи, педагогически похвати и средства. Настоящият доклад разглежда разнообразният набор от нагледни средства, които подпомагат процеса на усвояване на знанията и уменията на студентите по здравни грижи.

Целта на изследването е да се проучи мнението на студентите относно средствата за обучение използвани в учебния процес.

Резултатите от проучването показват, че студентите предпочитат изцяло визуално представяне, свързано с активни действия от тяхна страна. Това е мотивационна основа преподавателите да отговорят на предизвикателствата на новите технологии, които са едно допълнение към традиционните средства в обучението и полезен ресурс, чрез който може да се засили интереса към учебния процес.

Ключови думи: средства за обучение, студенти

Иванов В., В. Славова, Т. Паскалева, А. Василева, Ролята на медицинската сестра по време на катастрофи, – Сборник, ISBN 978-954-338-077-0, Стара Загора, 2014, 664-669

Abstract: The whole human history is full of tragic events, took human lives or damaged the health of many people. Wars have started, volcanoes have erupted, earthquakes and floods have happened during the centuries. The analysis of these events shows that nurses have a very important role during natural and anthropological catastrophes. Many people lives depend on their professional qualities. The purpose of this report is to consider the important role of nurses during catastrophes.
Key words: disaster, medical preparedness, nurse.

Иванов В., Р. Маринов, В. Славова, Т. Паскалева, А. Василева, Децата - рисков контингент по време на катастрофи, – Сборник, ISBN 978-954-338-077-0, Стара Загора, 2014, с. 670-673

Abstact: The whole human history is full of tragic events, took human lives or damaged the health of many people. Wars have started, volcanoes have erupted, earthquakes and floods have happened during the centuries. The analysis of these events shows that children are especially vulnerable in case of natural and anthropological catastrophes. The purpose of this report is to consider children's problems during catastrophes and to point some preventative measures for reducing the risk.
Key words: Disaster, medical preparedness, pediatrics

Паскалева Т., В. Иванов, В. Славова, Уязвимост на възрастните хора при бедствия и аварии, – Сборник, ISBN 978-954-338-077-0, Стара Загора, 2014, 642-646

Резюме: През последните десетилетия се наблюдават трайни процеси към застаряване на населението. Тази негативна тенденция намира своята проекция във всички сфери на живота, включително и при възникване на бедствия и аварии. При различни бедствия (природни - изригвания на вулкани, земетресения, наводнения и др.) и антропогенни (войни, терористични актове, крупни химически аварии, аварии в атомни електроцентрали, транспортни катастрофи и др.) са загинали огромен брой хора, а много са инвалидизирани за цял живот. Анализът на тези събития показва, че голям брой от загиналите са възрастни хора, които са със значително по-малки физически възможности, а понякога са приковани на легло. Проучването е насочено към разглеждане на фактори, които поставят възрастните хора във висок риск при бедствия и

аварии.
Ключови думи: уязвимост, възрастни хора, бедствия, аварии

Димова К., Г. Цолова, Т. Паскалева, Необходимост от информиране на обществото по проблемите на редките болести, – Сборник, ISBN 978-954-338-077-0, Стара Загора, 2014, 575-580

Резюме: Редките заболявания са сериозен проблем за здравеопазната система на всяка страна и са един от основните приоритети в програмата за обществено здравеопазване на Европейския съюз. Целта на изследването е да се проучи необходимостта и степента на информираност на различни групи от обществото по проблемите на редките болести, които са много и в различен аспект. Резултатите от проведеното проучване показват слаба информираност на анкетираните лица. Това доказва необходимостта от провеждане на адекватни действия за задоволяване на нуждите от познания в тази област.
Ключови думи: информираност, общество, редки заболявания

Паскалева Т., Торньова Б., Иванов В., Приложение на интерактивни презентационни системи в процеса на обучение на специалистите по здравни грижи – Сборник, ISBN 978-954-338-077-0, Стара Загора, 2014, 629-634

Резюме: През последните години висшето образование е поставено пред сериозно предизвикателство. Да се осигури адекватно обучение на студентите, чийто мислене, поведение, предпочитания и стил на учене са коренно различни от тези на преподавателите, а също и на предхождащите ги студенти. Практиката показва, че класическият стил на преподаване с традиционните методи и средства, започва да отегчава студентите, които са активни потребители на всички новости в информационното общество. Изход от тази ситуация предлагат интерактивните презентационни системи (ИПС), използването на които засилва интереса на обучаваните, стимулира ги за активно участие в учебния процес и спомага за по-добро усвояване на преподавания материал. Интерактивната презентационна система, позната и като интерактивна дъска (ИД) намира все по-широко приложение, като средство за обучение във висшите училища.
Ключови думи: интерактивна дъска, обучение, студент

Паскалева Т., Уикипедия - възможност за иновативна образователна практика в обучението на студентите, Сборник, ISBN 978-954-338-044-2, Стара Загора, 2012, 192-196

Резюме: Днес във века на информационните технологии и комуникации, използването на такива форми и методи на обучение, които развиват личността на студента, стимулират мисловната дейност, провокират и осигуряват мотивация за учене е предизвикателство за всеки преподавател. Настоящата разработка представя една нова практика за участие на студенти в обогатяването и развитието на българоезичната Уикипедия, чрез разработване и публикуване на съдържание свързано с изучаваната специалност, под ръководството на техните преподаватели и членовете на уикипедианската общност. Тази иновативна алтернатива на традиционните образователни практики, поставя обучаваните в условия различни от академичната среда. Способства за ефективна работа със студентите, задълбочаването на знанията в определена научна област и формиране на умения за екипна работа. Изследвано е мнението на студентите от специалност „медицинска сестра“ на Филиал-Хасково на Тракийски университет за участие в такъв тип образователна дейност.
Ключови думи: висше образование, Уикипедия, образователни иновации

Паскалева Т., М. Визева, Психоемоционалното напрежение като рисков фактор за преждевременно стареене, сп. Здравни грижи, стр. ISSN 1312-2592, бр.1/2020, 24-29

Резюме: Постоянното психоемоционално напрежение е сред значимите рискови фактори за развитие на преждевременно стареене. С напредването на възрастта тревожността нараства, а при значителна част от хората се задълбочава, персистира за продължителен период от време и препятства ежедневието и нормалното функциониране.
Целта на настоящото изследване е да се проучи психоемоционалния статус на възрастните хора.
Материали и методи: Проведено е анонимно анкетно проучване сред 340 лица на възраст на/над 65 години на случаен принцип, през периода от м. април 2016г. до м. февруари 2018г.
Резултати: Констатира се, че при лицата, които живеят на село по-често се наблюдава постоянна тревожност (21,1%), в сравнение с живеещите в града (11,8%). Водеща позиция сред психотравмиращите фактори заема смъртта на близък човек 69,4%, на второ място е раздяла с деца и внуци - 32,4%, следвани от самотата - 30,5%.
С напредването на възрастта психоемоционалното напрежение катализатори редица негативни прояви свързани със здравето на

възрастните хора, които имат силно опустошително въздействие върху общото им благополучие. Мерките за превенция са жизненоважни, но в повечето случаи пренебрегвани още при клиничната оценка и в последствие при медицинските и социални грижи за възрастни хора.
Ключови думи: психоемоционално напрежение, рисков фактор, преждевременно стареене

Vizeva M., T. Paskaleva, Glycemic control - essential element of geriatric care in patients with type 2 diabetes, ARTTE, ISSN 1314-8788 (print), ISSN 1314-8796 (online), Vol. 8, No. 1, 2020

Abstract: The unidirectional process of population aging, associated with a variety of progressive diseases, including type 2 diabetes, determines the need for adequate geriatric care.
Purpose of this study is to provide contemporary scientific information about the approaches and models of health care for older people suffering type 2 diabetes, with a focus on glycemic control.
Material and methods. The selection of scientific literature is made using the international scientific network SCOPUS, searching the following key words: type 2 diabetes, the elderly, geriatric care.
Results and discussion. The results obtained by analysis of the reviewed scientific literature on the issue are presented in three consecutive parts: requirements for the model of geriatric health care in type 2 diabetes; glycemic direct control using indicators recommended in ADA standards; glycemic indirect control using additional indicators explained scientifically.
Conclusion. It is advisable to adhere to the ADA standards for systemic control of glucose homeostasis and lipid metabolism. In addition, indirect indicators such as essential elements and markers of antioxidant defense are desirable for the effectiveness of geriatric health care.
Keywords: type 2 diabetes, the elderly, geriatric care